

Arkeologisk slutundersökning 2013

Äljalt 3:30, fornlämning nr 58

RIVNING AV STENBRO

Röke socken, Hässleholms kommun
Skåne län

Arkeologisk slutundersökning 2013

Äljalt 3:30, fornlämning nr 58

RIVNING AV STENBRO

Röke socken, Hässleholms kommun
Skåne län

Skånearkeologi

Per Sarnäs

Midgårdsgatan 3

216 19 Malmö

Tel: 0708-82 78 16

E-post: info@skanearkeologi.se

Webb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk slutundersökning 2013

Äljalt 3:30, Fornlämning nr 58

Rivning av stenbro

Röke socken, Hässleholms kommun

Skåne län

Skånearkeologi

Rapport 2013:2

Författare: Per Sarnäs

Grafisk form: Anders Gutehall

Omslagsbild: Per Sarnäs

Tryck: Elanders Sverige AB

© Skånearkeologi 2013

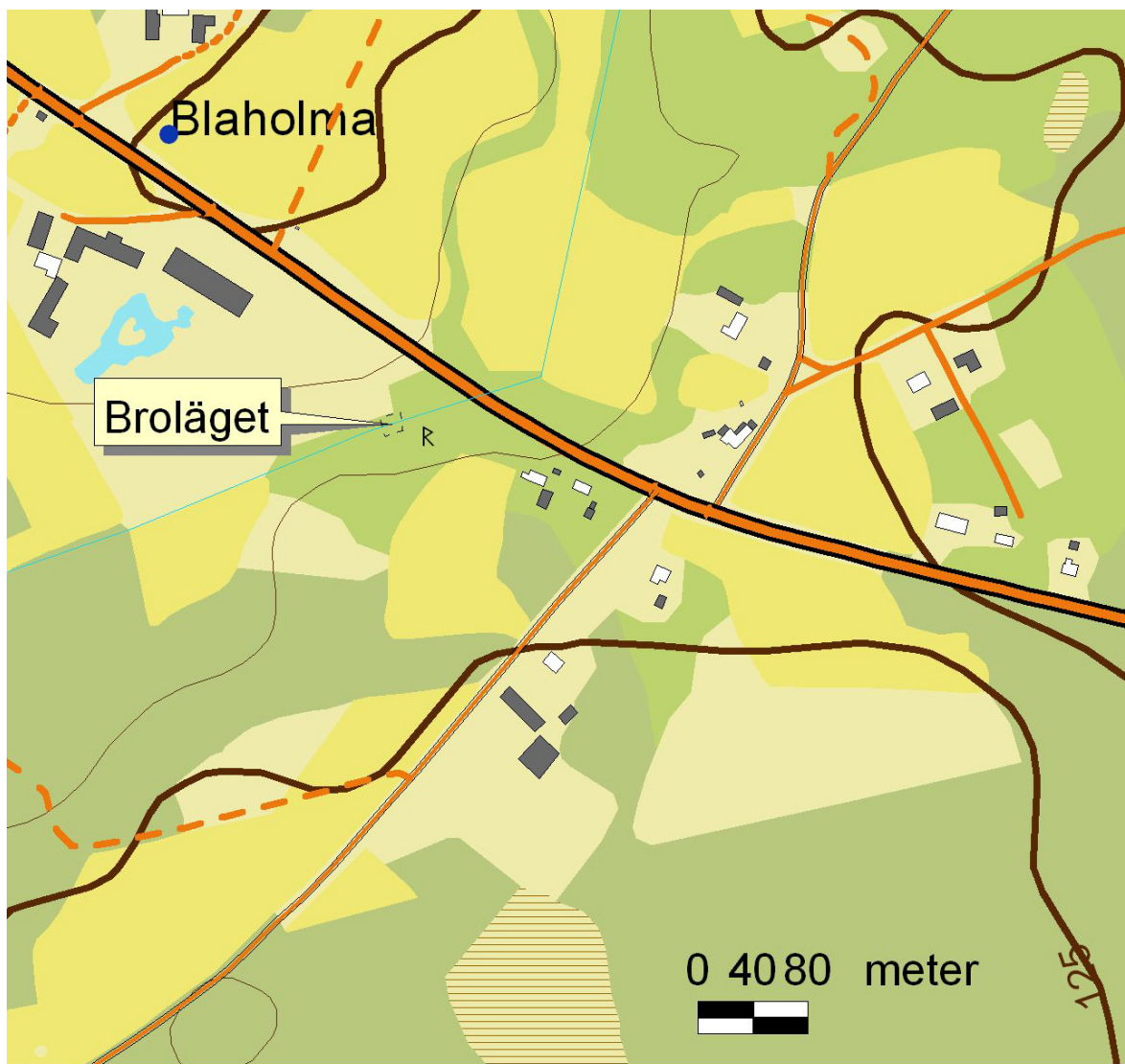
Innehåll

Undersökningens bakgrund	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Dokumentation	6
Referenser	9
Tekniska och administrativa uppgifter	10

Figur 1: Karta över Skåne med Röke socken fylld med svart.

Figur 2: Karta över Äljalt och Blaholma med brons läge utmarkerat. Den större vägen i figurens mitt är riksväg 24 mellan Hässleholm och Örkelljunga. Utdrag ur Fastighetskartan.

Undersökningens bakgrund

Fastighetsägaren Mats Karlsson har ansökt om att få riva en stenbro (Raä nr 58 i Rökes sn) eftersom stora delar av bron hade rasat. Enligt fastighetsägaren började bron rasa redan för många år sedan men att nu har förfallet gått så långt att den utgör en fara för allmänheten.

Länsstyrelsen i Skåne län gav tillstånd till rivning under förutsättning att den skedde under dokumentation (431-17107-2013). Länsstyrelsen anmodade Skånearkeologi att inkomma med kostnadsberäkning för detta.

Topografi och fornlämningsmiljö

Stenbron, fornlämnning 58, leder över en bäck som utgör gränsen mellan två fastigheter samt mellan byarna Äljalt och Blaholma. Enligt de historiska kartorna ligger bron längs den gamla vägsträckningen (t.ex. Laga skifteskartan över Blaholma från 1853 och Laga skifteskartan över Äljalts by 1850). Än i dag går det att se vägen på Äljaltssidan där den används som markväg. Området är skogbevuxet.

Brons ålder är oklar. Stenbroar av den här typen har byggts under lång tid. Ett av de äldsta beläggen av en stenbro med rundbågigt valv kommer från slutet av 1500-talet i Danmark. I Sverige kom ett kungligt påbud 1752 att nya broar som uppfördes i Skåne, Småland och Östergötland skulle byggas av sten, efter ett förslag av Överintendent Carl Hårleman (Juhlin 1999).

Figur 3–4. Brons intakta västra sida före rivning.

Foto: Anders Gutehall

Av bron återstod ca en tredjedel av den västra delen av valvet. Resten av valvet hade rasat ned i bäcken och dämt upp denna.

Brons ursprungliga bredd har varit drygt 5 meter och avståndet mellan brofundamenten är ca 2,5 meter där valvet började och ca 1,8 meter vid basen.

Dokumentation

Dokumentationen genomfördes i form av fotografering av bron innan, under och efter rivningen. Fotograferingen gjordes med digitalkamera.

Bron är uppbyggda av delvis huggen sten och det gick att se borrhåll på några av stenarna. Valvet bestod av flata delvis huggna stenar som stod på högkant med kilformade stenar i mitten som låsning för valvet.

Rivningen genomfördes med en traktorgrävare. Arbetet började med att vägbanan på bron banades av försiktigt för att avgöra om det funnits någon stenläggning på bron vilket uppgifter i fornlämningsregistret antyder. Någon stenläggning fanns dock inte utan bron bestod av valvet och påförda grus- och sandlager. Längs den återstående brodelen och tillika västra sida fanns en låg rad av stenar 1–2 skift hög som troligen fungerat som ”vägräcke”.

Rivningen omfattade endast själva valvet och inte brofästena. Dessa står således kvar. Det borttagna valvet ligger dumpat några meter öster om det södra brofästet.

Figur 5–7. Bilderna visar de skador bron hade.

Foto: Anders Gutehall.

Figur 8–9. Bilderna visar när grus- och sandfyllningen ovanpå valvet tas bort med grävmaskin.

Foto: Anders Gutehall.

Figur 10-11. Längs brons
västra sida låg en kantmur,
1-2 stenskit hög.

Foto: Anders Gutehall

Figur 12-14. Bilderna visar
det som återstår efter
rivningen av valvet.

Foto: Anders Gutehall.

Referenser

Litteratur

Juhlin, J. 1999. *Skånska broar – Kulturhistoriskt värdefulla broar längs det statliga vägnätet.*

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer 431-17107-2013
Skånearkeologis diarienummer 201307

Län Skåne
Kommun Hässleholm
Socken Röke
Fastighet Äljalt 3:30
RAÄ-nummer 58

Ekonomiska kartans blad 3D 7b, Röke NV (RT90)
Koordinatsystem Sweref 99 TM
X koordinat 6234291
Y koordinat 405309
M ö.h. 115-120

Fältarbetstid 2013-08- 26
Antal arbetsdagar 1
Antal arkeologtimmar 4

Personal Per Sarnäs
Underkonsulter Anders Gutehall
Uppdragsgivare Länsstyrelsen i Skåne län

Kostnader
Fältarbete: 2 600:-
Rapport: 5 200:-
Resor: 970:-
Tryck: 1 200:-
Summa: 9 970:-

